

*Китайчук Т.Г.
к.е.н., доцент кафедри організації обліку та звітності
Мудрик Ю.М.
студентка 4 курсу
Вінницького національного аграрного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗЕМЛІ ТА ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

***Анотація.** У статті висвітлено мету і завдання обліку земельних ділянок. Запропоновано методологічні та методичні підходи до побудови облікового забезпечення земельних відносин. Обґрунтована необхідність організації аналітичного обліку земельних ділянок та доцільність запровадження галузевого стандарту з бухгалтерського обліку земель сільськогосподарського призначення.*

***Ключові слова:** облік, земля, земельні відносини*

Постановка проблеми. Актуальність даного питання зумовлена рішучими намірами Уряду щодо створення нормативно-правових передумов залучення землі сільськогосподарського призначення до ринкового обороту з одночасною побудовою системи гарантування державою прав власності на землю українському селянству. Це забезпечує повноцінне функціонування ринку земель та з урахуванням досвіду розвинених країн світу має стати логічним завершенням земельної реформи, започаткованої в Україні у 1994 р. Для логічного завершення земельної реформи важливе значення має окрім створення правової бази земельних відносин і їх облікове забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд попередніх досліджень засвідчує наявність певних напрацювань з облікового забезпечення землі та земельних відносин. Так, питання методології та теоретичного узагальнення проблем обліку земельних ділянок стало об'єктом наукових дискусій з часів запровадження ринкових механізмів землекористування в Україні та розглядаються в публікаціях М.Г. Чумаченка, П.Т. Саблука, М.Я. Дем'яненка, Г.Г. Кірейцева, В.Г. Лінника, В.Я. Соколова, І.В. Замули та інших вчених-економістів. Так, наприклад, у посібнику "Бухгалтерське та податкове забезпечення майнових і земельних відносин у новостворених сільськогосподарських підприємствах" розроблено облікове забезпечення операцій з використання земельних ділянок (паїв) [1].

Постановка завдання. Метою даної роботи є наукове обґрунтування напрямів облікового забезпечення земельних відносин в аграрному секторі економіки та обґрунтування доцільності запровадження галузевого стандарту з бухгалтерського обліку земельних ділянок та земельних відносин.

Виклад основного матеріалу. Земля сільськогосподарського призначення є одним із основних ресурсів України в сучасній та майбутній геополітиці. Природно-земельний потенціал нашої держави становить 6% території Європи, з яких 42,8 млн га сільськогосподарські угіддя із найкращими властивостями. Ефективне використання цього потенціалу неможливе без включення землі в економічний оборот, без структурної системи ефективного та помірнього використання земельних ресурсів. Останнє передбачає як належне нормативно-правове забезпечення, так і дієвий облік і контроль.

Важливість облікового забезпечення державного управління земельними ресурсами доведена часом та практикою господарювання у розвинених країнах [6, с. 357].

У сфері вітчизняного аграрного землекористування відбуваються радикальні перетворення інституційного характеру, що полягають у формуванні земельного ринку, введенні інституту приватної власності на землю, створенні умов для розвитку підприємництва. Все це потребує організації обліку земель сільськогосподарського призначення суб'єктами аграрного землекористування та формування системи звітності і контролю щодо їх раціонального та ефективного використання. Однак, до цього часу не вирішено питання облікової методології цього питання. М.Д. Руденко, не будучи фахівцем з бухгалтерського обліку, переконував опонентів, що вони не бачать джерела багатства через відсутність в "бухгалтерських книгах" землі як капіталу [8].

Отже без удосконалення бухгалтерського обліку земельних ділянок, без пошуку найбільш раціональних та ефективних методів обліку і контролю не можуть бути успішно вирішені і завдання земельної реформи.

Важливим є привабливе представлення вітчизняного аграрного капіталу на світовій мові бізнесу, якою є бухгалтерський облік. А з іншого боку, не менш важлива місія бухгалтерського обліку у нелегкій справі збереження для українського народу, його сільських громад безцінного вітчизняного земельного капіталу. Звідси справедливим є триєдине тлумачення земельного капіталу в бухгалтерському обліку як господарського активу, національного багатства та планетарного природного.

З метою узагальнення принципів бухгалтерського обліку важливо сформулювати цілі і завдання обліку земельних ділянок.

Метою бухгалтерського обліку земельних ділянок є надання відомостей про землю, необхідних для зовнішніх користувачів, з метою задоволення запитів суспільства щодо стану цієї частки національного багатства, кредитної та інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств та запитів внутрішніх користувачів для управлінських рішень, спрямованих на забезпечення раціонального і ефективного використання земель.

Виходячи з мети, завдання бухгалтерського обліку земельних ділянок можуть бути такими:

- забезпечення документального оформлення і своєчасного відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з надходження, трансформації, продажу земельних угідь, а також інших операцій із землею;
- створення умов та інформаційної бази для систематичного контролю за збереженням і поліпшенням якісних властивостей ґрунту, ефективністю використання земельних ділянок підприємства;
- контроль своєчасності і повноти відображення в облікових регістрах усіх господарських операцій, пов'язаних з наявністю і якістю земельних ділянок, а також щорічними вкладеннями в капітальне поліпшення земель;
- забезпечення об'єктивною інформацією для заповнення форм бухгалтерської звітності;
- контроль правильності сплати земельного податку і відображення цього в обліку.

Врахування цих особливостей та виконання поставлених вище завдань потребує постановки земельних ділянок на баланси підприємств АПК та наявності системи чіткого і достовірного інформаційно-облікового забезпечення. Існуюча нині інформаційна база формується переважно системою бухгалтерського обліку. Проте вона не містить спеціальних даних, потрібних для проведення оцінки земельних ділянок та подальшого відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку.

Однією з передумов реалізації вищезазначених пропозицій є необхідність запровадження єдиних методологічних засад аналітичного обліку земельних ділянок.

Не менш важлива місія аналітичного обліку, що полягає в інформаційному забезпеченні прийняття управлінських рішень стосовно землекористування.

Зміст об'єктів аналітичного обліку земельних ділянок визначений статтею 203 Земельного кодексу України та зводиться до обліку кількості і якості земель.

Облік кількості земель відображає інформацію, яка характеризує кожен земельну ділянку за площею і складом угідь та їх підвидами відповідно до класифікації, затвердженої центральними органами виконавчої влади з питань статистики та земельних ресурсів.

Облік якості земель відображає інформацію, яка характеризує земельні угіддя за природними та набутими властивостями (в тому числі поліпшеннями), що впливають на їх продуктивність, економічну цінність, а також за ступенем забруднення.

Важливе значення в методології обліку земель сільськогосподарського призначення відводиться фактору звітності.

Земельні ділянки вже зараз є об'єктом річної бухгалтерської звітності.

Інформація про наявність земель у фізичних величинах (га) міститься у формі державного статистичного спостереження № 50-сг "Основні економічні показники роботи сільгоспідприємств", зокрема у розділі 4 форми

"Землекористування протягом звітного року". Цей розділ заповнюють на основі Акта на право користування землею, записів у земельно-кадастровій книзі, договорів оренди земельних паїв та даних державного обліку земель.

Земельні ділянки у вартісному виразі містяться у Балансі. Зокрема, в розділі 1 "Необоротні активи" у рядку 031 разом із даними про інші основні засоби підприємства.

Останнє засвідчує важливість для держави обліку земельних ділянок та певні успіхи науки щодо побудови статистичної звітності із землекористування в аграрній сфері економіки. Проте це слід розглядати як перші кроки у справі формування методології бухгалтерського обліку земель сільськогосподарського призначення та підготовки відповідного стандарту.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Отже, підвівши підсумки даного дослідження, можна зробити такі висновки:

- методологію обліку земель сільськогосподарського призначення слід формувати виходячи із доктрин сучасних економічних теорій та тенденцій змін МСФЗ за наслідками глобальних економічних криз;
- існуючі в МСФЗ та П(С)БО підходи до обліку земельних ділянок як об'єктів нерухомості не можуть бути взяті за основу побудови бухгалтерського обліку земель сільськогосподарського призначення, оскільки для останніх має застосовуватись методологія, характерна для "живого" типу економіки;
- предметом обліку земель сільськогосподарського призначення є господарські, соціальні та екологічні процеси, що формують відповідні об'єкти бухгалтерського обліку, виходячи із запитів, які розглядають землю як господарський актив, національне багатство та природний ресурс планетарного значення;
- теоретико-методологічною основою запровадження бухгалтерського стандарту з обліку земель сільськогосподарського призначення має бути їх окреме балансове узагальнення та розширення показників звітності за

господарським, національним та планетарним значенням використання цього активу;

- розроблені методичні підходи до організації обліку та оцінки земель сільськогосподарського призначення, поряд з теоретичним обґрунтуванням методології побудови такого обліку, є передумовою розробки галузевого стандарту з бухгалтерського обліку земель сільськогосподарського призначення.

Література

1. Бухгалтерське та податкове забезпечення майнових і земельних відносин у новостворених сільськогосподарських підприємствах / За ред. П.І. Гайдуцького, П.Т. Саблука – К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки" УААН, 2002. – 408 с.

2. Облік і оцінка балансової вартості земель в наукових установах і підприємствах УААН / А.М. Третяк, В.К. Ярмолицький, В.М. Жук та ін. – К.: Аграрна наука, 2006. – 276 с.

3. Рекомендації з організації обліку та оцінки земель на підприємствах АПК / За ред. А.М. Третяка, В.М. Жука // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 3. – С. 135–205.

4. Жук В.М. Бухгалтерський облік земель сільськогосподарського призначення: теорія і практика / В. М. Жук // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Облік і фінанси". – Луцьк: ЛНТУ, 2008. – Вип. 5 (20). – Ч. 1. – С. 179–185.

5. Жук В.М. Теоретичні основи запровадження галузевих стандартів бухгалтерського обліку / В. М. Жук // Вісник ЖДТУ. Серія "Економічні науки". – 2010. – № 2(52) – С. 23–25.

6. Кенэ Ф. Физиократы. Избранные экономические произведения / Кенэ Ф., Тюрго А. Р. Ж., Дюпон де Немур П. С.; пер. с франц., англ., нем. – М. : Эксмо, 2008. – 1199 с.

7. Иконницкая И.А. Комментарий к Основам земельного законодательства Союза ССР и союзных республик / И.А.Иконницкая. – М. : Земельное право, 1969. – 134 с.

8. Руденко М.Д. Енергія прогресу: Нариси з фізичної економії / М.Д. Руденко – К.: Молодь, 1998. – 527 с.

Summary. In this article there were exposed the aim and the objectives of the accounting of the land terrains. The actuality of this problem is a result of the insistent intentions of the Government about the arrangement of the regulatory and legal base for implementing of the agricultural lands to the market turnover and for simultaneous constructing of the State guarantying system of the land rights to the Ukrainian peasantry. In order to terminate the land reform in a logical way it is important to compile the legal framework of the land relations and their accounting.

The goal of the bookkeeping accounting of the land terrains is to provide with the information about the land, which is necessary for the external users for responding to the requirements of the society concerning the actual state of this part of the national treasure, of the credit and investment attraction of the agricultural companies and of the requests of the internal users for the managing decisions which have the aim to provide the rational and effective exploitation of the lands.

Summarizing the results of this study it is possible to conclude that it is necessary to elaborate the methodic approaches to accounting and evaluating of the agricultural lands, once in a row with a theoretical justification of the methodology of the development of such an accounting, as well as creating of the branch standard with the bookkeeping account of the agricultural lands.

УДК 631.155.6:636.03

Кісіль М.І,
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

ДЕЖАВНА ПІДТРИМКА ТВАРИННИЦТВА У ТУРЕЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Анотація. Аналізується досвід державної підтримки тваринництва в Турецькій республіці та визначаються напрями його використання.

Ключові слова: тваринництво, державна підтримка, державні гранти, річні премії за молоко, кредитна підтримка у тваринництві.

Постановка проблеми. Україна є державою, що вирізняється сприятливими природнокліматичними економічними та іншими умовами для розвитку виробництва тваринницької продукції. Ці умови в недалекому